

Med musiken som vapen

Kända musiker inne i Tibet använder sina röster för att sprida politiska budskap. De riskerar sina liv och ändå vågar de fortsätta. Risken att upptäckas av kinesiska myndigheter är stor när sångerna finns på Internet. Men så fort en känd sångare arresteras sprids informationen snabbt om det i hela världen.

TEXT: KATRIN GOLDSTEIN-KYAGA
FOTO: STUDENTS FOR A FREE TIBET

NÄR DEN KÄNDE folksångaren Palgon vid kulturrevolutionens slut komponerade sin sång "Onkel Pema" spred den sig snabbt över hela Tibet och bland tibetaner i exil. Det finns de som anser att han skrev den till en bortrest vän, som hette Pema, men de flesta tolkar sången som en önskan om att Dalai lama ska återvända till Tibet. Pema betyder lotusblomma, och eftersom Dalai Lama är en reinkarnation av bodhisattvan Chenrezik, som avbildas sittande i en lotus, kan Pema mycket väl syfta på Dalai Lama.

*Åh, onkel Pema!
Däruppe i skyn som ett himlens smycke
Örnen med sin snäckvita hals
Dyker mot de taggiga bergen
Därnere skänker den klippans glädje
När du är borta är klippans hem tomt!*

Samtidigt är det omöjligt att säga om Palgon faktiskt syftade på Dalai Lama. Ingen kan anklaga honom för att sjunga en sång som till det yttre inte är något annat än en folksång.

Det finns en hel genre av modern litteratur och sånger som använder tvetydighet för att föra fram politiska budskap. På senare år har emellertid författarna och sångarna börjat använda klarspråk. Fullt medvetna om att de riskerar fängelsestraff, misshandel, tortyr och kanske till och med livet utmanar de den kinesiska ledningen. Särskilt efter revolten 2008 har det blivit

Sångaren och låtskrivaren Tashi Dhondup har blivit arresterad och torterad flera gånger, men fortsätter sin kamp mot förtrycket.

vanligt att lägga ut protestsånger på Youtube. Risken för upptäckt är stor när sångerna finns på Internet, men kändis-

skapet innebär också en viss säkerhet. Så fort en känd sångare arresteras sprids informationen snabbt om det i hela världen.

En av de mest kända sångarna är Tashi Dhondup. I september 2008 arresterades han för sina sånger om längtan efter självständighet och Dalai Lama. Sången 1958-2008 jämför tiden då Kina gick in i Tibet på 1950-talet med revolten 2008:

*Åh!
Året var 1958,
då den svarta fienden gick in i Tibet,
då lamorna sattes i fängelse.
Det var en skrämmande tid!
Det var en skrämmande tid!*

*Åh!
Året var 1958,
då tibetanska hjältar sattes i fängelse,
då oskyldiga tibetaner sattes i fängelse.
Det var en skrämmande tid!
Det var en skrämmande tid!*

*Åh!
Året var 2008,
när oskyldiga tibetaner torterades,
När jorden förstörde människors liv.
Det var en skrämmande tid!
Det var en skrämmande tid!*

Tashi Dhondup

Han släpptes i februari 2009 och välkomnades av människor som stod utmed gatorna i hans hemkommun Malho med kathak (vita lyckönskningssjalar) i händerna. Trots att han misshandlats svårt i fängelset, lät han sig inte tystas. I oktober 2009 gav han ut en CD i 5000 exemplar, som hette "Tortyr utan spår". Den sålde slut på en månad. I december 2009 arresterades han igen. Han misshandlades under en vecka och fick sedan ett straff i arbetsläger på 15 månader. Men myndigheterna lyckas inte knäcka honom. Tvärtom, verkar ha blivit ändå mer beslutsam att protestera mot förtrycket i Tibet. Han sång "Jag ångrar mig inte" är en trotsig utmaning mot försöken att skrämma honom till tystnad:

*En del säger att jag är ond,
En del säger att jag är god,
Jag kan vara både ond och god.
Men om mitt lidande för att jag inte
kan träffa min lama*

*Ska jag berätta för Tibets folk.
Åven om jag dödas ångrar jag mig inte.*

*En del säger att jag är ond,
En del säger att jag är god,
Jag kan vara både ond och god.
Men om de tibetanska martyrerna
Kommer jag sjunga så länge jag lever.
Åven om jag dödas ångrar jag mig inte.*

*En del säger att jag är ond,
En del säger att jag är god,
Jag kan vara både ond och god.
Jag sjunger om att tibetanerna
Inte har någon frihet
Om det ska jag sjunga så länge jag lever.
Åven om jag dödas ångrar jag mig inte.*

Den kända sångerskan, journalisten och författaren Jamyang Kyi är feminist och har skrivit om kvinnornas situation, bland annat om tvångsäktenskap. Hon har producerat TV-program under mer än 20 år. Från 1 april till 20 maj 2008 fängslades hon och torterades. Det har hon beskrivit och man kan läsa hennes text i engelsk översättning på hennes hemsida.

En annan känd sångare är Dolma Kyap. Med sin känsliga och starka röst tolkar han många tibetaners känslor för sin kultur och sitt land. Han återger dem deras självrespekt efter decennier av kulturellt förtryck och nedlåtande syn från den kinesiska omgivningen. I en utomhusföreställning 2006 i Repgong, då han framför sången Gangchenpa (Snölandets folk), eldar han upp åhörarna och alla sjunger med i slutstroforna "Åh, dessa ättlingar till de stora kungarna är mina tibetaner i Snölandet, Snölandets folk! Snölandets folk! Gangchenpa! Och man hör ropen från publiken: Gangchenpa! Gangchenpa!

Samma entusiasm väcker sångaren Kunga och hans medsångare i Sem kylog pheb (ungefär Själslig återkomst). Kunga är en av Tibets mest populära sångare och liksom många av de kända sångarna och författarna är han född i östra Tibet. Han gick i musikskola och fick sin undervisning av den legendariske sångaren Yadong, som också sjunger med i sången. Liksom Dolma Kyap uppträder de på en utomhusarena inför en entusiastisk åhörarskara. Slutet lyder:

*Åh, tibetanska bröder och systrar!
Det här är enhetens ringdans som ni
lärt er.
Det är en gåva för att fira era bröders
återförening.
Det är en gåva för att fira era bröders
återförening.
Det är en gåva för att fira era bröders
återförening.*

En annan sång tar upp ett av de största problemen för tibetanska ungdomarna, nämligen svårigheten att som tibetan få ett jobb som motsvarar ens utbildning, om ens något jobb alls. I sången "Blodets tårar" sjunger Tsultrim Gyaltzen:

*Vi måste överge vår kultur
Ändå har vi blivit andras slavar
Av sorg rinner mina tårar oupphörligt
Om min far hade haft makt
Skulle jag ha fått en bra karriär
Av sorg rinner mina tårar oupphörligt.*

De kinesiska myndigheterna ha blivit medvetna om vilken viktig roll de nya sångarna spelar för unga tibetaner, vilket ha lett till att man till och med har förbjudit 27 ring-signaler i mobiltelefonerna. Bara melodierna skrämmer makthavarna, och de tvingas motvilligt hålla sig ajour med de senaste tibetanska kulturyttringarna. *

Här hittar du sajter där du kan läsa om och lyssna på de sånger jag beskrivit här:

Palgon: www.youtube.com/watch?v=Mpxk6UNYCRO
Tashi Dhondup: www.youtube.com/watch?v=kP5jT2K15Ms,
www.youtube.com/watch?v=LpwnTo_7lHc
Dolka Kyap: www.youtube.com/watch?v=e-p_idKJF4U
Jamyang Kyi: www.ihearttibet.org/writings-from-tibet/jamyang-kyi/
Kunga och hans grupp: www.youtube.com/watch?v=nZv67scGLjs
Tsultrim Gyaltzen: https://www.facebook.com/highpeakspureearth?group_id=0